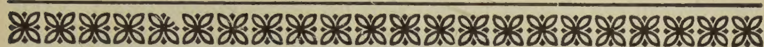
Gereformeerd Theologisch Tijdschrift.

Redactie-Adres: Prof. Dr T. HOEKSTRA te Kampen.

Aflevering 4. **Augustus 1931.**

RECENSIEN.

L. J. Cazemier, **Oud-Egyptiese Voorstellingen aangaande de ziel.** Proefschrift Rijksuniversiteit Groningen.

H. Veenman & Zonen, Wageningen, 1930. [1])

Als ik het goed begrepen heb, is het meest essentiëele in de Oud-Egyptische voorstellingen aangaande de ziel, dat onzer een er niet veel van begrijpt. Wel kunnen we constateeren, dat de verschillende voorstellingen samenhangen met verwachtingen omtrent het leven na den dood. „Al de verschillende zielevoorstellingen die we in Egypte vinden, mogen wij als pogingen zien, die ten doel hebben eenige klaarheid te geven omtrent de onbekende toestand, die ieder tegenging ; maar men heeft geen kans gezien, om al die ideeën onder een grote voorstelling onder te brengen, misschien heeft de oude Egyptenaar deze behoefte in het geheel niet gevoeld" (blz. 54—55). Twee Egyptische woorden duiden vaak min of meer datgene aan, wat wij onder „ziel" verstaan: *ka* en *ba* (meervoud : *kaw* en *baw).* De beteekenissen, waarin men beide woorden gebruikte, worden door Dr. Cazemier met tal van Egyptische teksten geïllustreerd. In een laatste hoofdstuk bespreekt hij de verhouding van *ka* en *ba.* Naar hij vermoedt, zijn beide voorstellingen onafhankelijk van elkaar opgekomen, waarschijnlijk in verschillende streken. „De

---

[1]) Bij rechtstreeksche aanhaling laat ik de door Dr Cazemier gevolgde spelling onveranderd. C. v. G.

voorstellingen ka en ba hadden te diep wortel geschoten, dan dat een van beide kon vastgehouden worden met prijsgeving van de andere. Ka en ba worden nu naast elkaar gezet. Voor de mentaliteit van de Egyptenaar was dit geen bezwaar, gezien het feit, dat nergens een ernstige poging te merken is om beider terrein en werkzaamheid nauwkeurig te bepalen" (blz. 123). Even verder zegt de auteur: „Het is m. i. onmogelik, om een wezenlik onderscheid aan te geven tussen beide zielevoorstellingen. Lexa probeert dit te doen, door de ka te typeeren als de drager der individualiteit van de mens en de ba als de vitale kracht. Hij legt echter zo te veel nadruk op het persoonlik zelfstandig karakter van de ka, terwijl hij voorbijziet, dat de ka ook een onpersoonlike kracht kan zijn. Ten opzichte van de ba vergeet hij, dat deze ook een zelfstandig karakter dragen kan en niet enkel kracht is". Het proefschrift eindigt (bl. 127) aldus: „Wat Wiedemann zegt van de zielevoorstellingen in het algemeen, geldt toch ook van iedere zielevoorstelling op zich zelf. De Egyptenaar „begnügte sich mit der Aufstellung von oft sehr widerspruchsvollen Einzellehren und überliess es dem Jenseits, in deren Wirrsal Ordnung zu stiften, das Richtige van dem Irrtümlichen zu scheiden".

Aangezien ik niet bevoegd ben tot zelfstandige beoordeeling der behandelde stof, moet ik het hierbij laten.

C. VAN GELDEREN.

Korte Verklaring der Heilige Schrift met Nieuwe Vertaling.

I en II Petrus, door *Prof. Dr S. Greijdanus.*
Uitgave J. H. Kok N. V. — Kampen 1931.

De Korte Verklaring is weer met een mooi deeltje verrijkt geworden door deze bijdrage van Prof. Greijdanus.

Het werk is als gewoonlijk van den Kamper Hoogleeraar te verwachten is : goede inleiding, nauwkeurige vertaling, die

zich zoo dicht mogelijk bij de Grieksche tekst aansluit, en daarna grondige, erschöpfende exegese.

Wat bij alle arbeid van Prof. Greijdanus zoo uiterst weldadig aandoet, wordt ook hier weer gevonden ; direct treedt het aan het licht, dat hij aanstonds goed duidelijk en onbewimpeld zich blijkt te stellen op het standpunt van den Schriftgeloovigen exegeet. Men merkt altijd weer, dat deze onderzoeker onvoorwaardelijk buigt voor het Woord van God. Hij neemt de Schrift zóó, als ze zich aandient. Het is het vaste, het onverzettelijke geloovige, dat we bij Prof. Greijdanus zoo altijd merken.

De verschillende kanonische kwesties zijn in de inleiding duidelijk en afdoende behandeld. De vertaling had misschien hier en daar wat vlotter en duidelijker kunnen zijn. Maar, dan had de vertaler wat vrijer met de Grieksche tekst om moeten gaan ; en dat heeft natuurlijk ook zijn bezwaren. Tusschen beide methoden moet men kiezen.

Hier en daar zou men kunnen discussieeren over de vraag, of de vertaling ook gelukkiger had kunnen zijn. Zoo geloof ik, dat alle verandering geen verbetering is, wanneer in I, 1 : 9, 10, inplaats van de lezing der Statenvert. : zaligheid, nu gelezen wordt : redding. En in II, 1 : 9 is de vertaling : kortzichtig, wel juist, gelijk ze trouwens ook algemeen is, en duidelijker dan die van de Statenvert. : van verre niet ziende. Maar kortzichtig heeft van zijn oorspronkelijke beteekenis heden veel verloren. Had niet beter kunnen worden vertaald het synonieme : bijziende ? Voor bijziendheid gebruikt men ook het woord myopie. Dan begrijpt de lezer het misschien beter dan wanneer hij daar : kortzichtig leest.

De verklaring van I, 3 : 19 lijkt me wel zeer aannemelijk : dat Christus door het feit van Zijn hemelvaart aan de gestorvenen uit den tijd van de zondvloed gepredikt heeft, Zijn triumf.

Ook hier blijkt Prof. Greijdanus weer de betrouwbare gids Ook dit deeltje der reeks is een mooie aanwinst voor allen, die het Woord Gods zoeken te verstaan. C. BOUMA.

Die Bijbel en die Christus van die Bijbel. Deur *Prof. Dr. C. J. H. de Wet,* B. A.
Verkrijgbaar by die Kalvyn Jubileum Boekefonds. Potchefstroom.

Prof. Dr. de Wet heeft deze studie ondernomen „om zelf beter op die hoogte te kom met die teenwoordige strijd oor die Bybel en oor Christus, en (2) om die ware weze van die Modernisme aan die lig te bring, om sy „pedigree" op te spoor en aan te toon. Ons het dan ook die stryd in sy verskillende vorms soveel moontlik opgespoor in sy oorsprong en geskiedkundige ontwikkeling, en telkens aangewys dat die Modernisme *niks nuut* leer nie", *Voorwoord.* De Auteur handelt in drie deelen, respectievelijk onderverdeeld in 8, 6, en 6 hoofdstukken, over *Die Ontstaan van die Bybel, Die Inspirasie van die Bybel, Die Christus van die Bybel,* en stelt zich met kracht tegen alle ondermijning van het onfeilbaar gezag der Heilige Schrift, en tegen alle onschriftuurlijke voorstelling van den Persoon en het werk van den Christus Gods. Veel en velerlei komt ter sprake. Uitteraard is het betoog op het eene punt wel eens minder sterk dan op het andere, mede in verband met de autoriteiten, waarop een beroep gedaan kon worden. Terecht schrijft Prof. de Wet : „Ons geloof aan die Bybel berus in laatste instansie op die Bybel zelf, hij is *zelfgeloofwaardig",* blz. 88. Dit in populairen vorm gestelde, zoo kloek de waarheid der Gereformeerde belijdenis inzake Heilige Schrift en den Heere Christus handhavende en verdedigende, geschrift, moge vele lezers vinden, en door 's Heeren zegen rijke vrucht dragen in de stuiting en terugdringing van de aanvallen ook in Zuid-Afrika op de Heilige Schrift en den Christus der Schrift.

S. GREIJDANUS.

Oorlog of Vrede. Amsterdam.

Van dit *Algemeen weekblad voor democratische samenwerking, nationale ontwapening en internationale aaneensluiting* verscheen in het begin van April het eerste nummer. Ds. Buskes, Prof. v. Embden, J. J. de Roode, Prof. v. Riel e.a. werken hierin samen. Redacteur is P. Kies. Er is tusschen de medewerkers overeenstemming inzake : nationale ontwapening door omzetting van de oorlogsmacht in een politiemacht ; verbod van alle gewapende korpsen en strijdorganisaties, die niet bij de wet zijn voorgeschreven ; afschaffing Burgerwacht en Bijzondere Vrijwillige Landstorm ; geen mobilisatie dan na toestemming der Staten-Generaal ; regionale ontwapeningsactie ; europeesche aaneensluiting ; versterking en democratiseering van den Volkenbond, *Ter inleiding en kennismaking*. J. J. de Roode belijdt als *Credo* : „De ontwapening van de kleinen maakt de ontwapening van de grooten tot een politieke noodzakelijkheid. Het edelste element in nationale ontwapening is, dat zij de internationale afdwingt".

S. GREIJDANUS.

De misdaad van 1914. Hoe de geheime diplomatie den wereldoorlog van 1914 voorbereid en ontketend heeft. Door *W. L. van Warmelo,* Oud-officier der Artillerie.

N. V. Hilversumsche Boekhandel v/h. J. W. Ebert.

De titel zegt duidelijk genoeg, waarover dit werkje handelt. Of steeds met strikte onpartijdigheid geoordeeld wordt, zou ik niet willen beweren. Uit het blz. 70 en blz. 73 medegedeelde, zou b.v. eene andere conclusie getrokken kunnen worden, dan de Schrijver blijkbaar bedoelt. Wanneer hij blz. 103 schrijft : „Toen de keizer na den moord te Serajewo, gekrenkt in zijn gevoel van Majesteit bij de gratie Gods...",

vgl. ook blz. 63 ; en op blz. 117 : „De oorlog is noodig geweest om te laten zien dat alle geweld, ook de verdediging van het vaderland met de wapenen, een misdaad is omdat de resultaten thans nooit anders kunnen zijn dan de ruïne van het vaderland..." ; en op blz. 118 : „Om dat te voorkomen, en dat is de taak van het internationaal proletariaat, en daarvoor zijn de leiders verantwoordelijk", kunnen we merken, welke geest eigenlijk in dit boekje uitkomt.

S. GREIJDANUS.

Olie en Wijn. Gedenkschrift van de Vereeniging tot opvoeding en verpleging van idioten en achterlijke kinderen 1891—1931.
Kampen. J. H. Kok. 1931.

In de geschiedenis der Christelijke barmhartigheid, die zich in ons land in de tachtiger en negentiger jaren van de vorige eeuw zoo schitterend heeft ontwikkeld, komt een plaats der eere toe aan de Vereeniging, die zich het lot van idioten en achterlijke kinderen aantrekt. Zij heeft, getrouw aan Christus' woord, onder haren directeur Kortlang (wiens portret terecht voorin dit geschrift staat) de barmhartigheid geoefend aan deze ongelukkigen en met olie en wijn de wonden verzacht. Het tegenwoordig bestuur werkt met energie en weet in hare stichtingen te 's Heerenloo en te Noordwijk de resultaten der wetenschap op zulk een uitnemende wijze toe te passen, dat er menigmaal van hopelooze gevallen nog iets terecht komt. *Olie en wijn* is een prachtig boek, dat we onze jonge menschen ter lezing moeten geven. Het getuigt van de groote daden Gods, die de Heere op het gebied der barmhartigheid in Nederland heeft gedaan.

T. HOEKSTRA.

Repetitieboekje Bijbelsche Geschiedenis. Voor de hoogste leerjaren van scholen met den Bijbel en catechisatiën door *A. Algra* te Stadskanaal.
Kampen. J. H. Kok. 1931.

Dit is èn voor onze scholen èn voor de laagste catechisatiën een uitnemend boekje. Het geeft eerst zakelijk den hoofdinhoud der Bijbelsche geschiedenis en stelt dan vragen, die alle beantwoord kunnen worden uit hetgeen in den tekst staat. Zou het methodologisch niet beter zijn het stel vragen onder elke les te plaatsen ?

Het boekje is vooral daarom zoo goed, omdat het telkens wijst op Christus, die het middelpunt der Godsopenbaring is. Van dit centrum uit wordt de geschiedenis behandeld. Hiermede is niet geheel in overeenstemming de omschrijving van den Bijbel op pag. 3 als het boek, dat ons vertelt, de dingen van het koninkrijk Gods. Ik had ook gaarne hier bij het begin niet alleen virtueel, maar met enkele woorden gewezen willen zien op Christus, het centrum der openbaring.

De oorspronkelijke naam van de eerste vrouw is niet Eva, maar „Manninne''. Eva is zij eerst genoemd na den val.

T. HOEKSTRA.

Nederlandsch Zendingsjaarboek voor 1930/31—1931/32.
Zeist. Zendingsstudieraad. 1931.

Dit boek van bijna 300 bladzijden, dat bij den Zendingsstudieraad „de Nye Wehme" te Zeist voor *f* 2.15 franco te verkrijgen is, is *onmisbaar* voor ieder, die zich eenigermate voor de Zending interesseert. Ge vindt er *alle* gegevens van *heel* onze Nederlandsche Zending in. Wat heeft het samenstellen van dit boek aan den Secretaris van den Zendingsstudieraad een arbeid gekost ! Hulde voor dit overzichtelijke werk !

In het overzicht van de Geref. Zending op Midden-Java

is opgenomen het oordeel van Dr H. Beets, die onze Zending heeft bezocht. Het luidt als volgt :

„Toen Dr Henry Beets, zendingsdirector der Chr. Geref. Kerk in Amerika, het zendingsterrein der Geref. Kerken op Java bezocht had, vatte hij in de „Banier" aldus zijn indrukken samen : 1. De Zending, ook die der Geref. Kerken, heeft nog een grootsche taak voor zich ; er is nog geweldig veel te doen. Er zijn ook in de „bezette" gebieden nog districten, waar het wemelt van menschen, die het Evangelie nog niet hebben gehoord ; aan al die menschen moet het Evangelie verkondigd worden. 2. De velden zijn bereikbaar ; men mag de Regeering daarvoor een pluimpje geven ; haar zorg o. m. voor de wegen is schitterend, verdient allen lof. De Zending kan daarvan mede de vruchten plukken. 3. Er is reeds thans bemoedigende vrucht. Het stijgende aantal bekeeringen onder de Mohammedaansche bevolking moge de Zending een krachtige prikkel zijn om nog krachtiger dan thans reeds het geval is, te arbeiden. De zegen legt groote verplichtingen op. 4. Hulde aan de degelijke methode van bearbeiding. Wat ik hier gezien heb op het gebied der Medische Zending en van den schoolarbeid, is ook voor ons Amerikanen verbazingwekkend. 5. Alle eerbied voor het grondleggende werk, dat hier door de Zending verricht wordt door middel van hare vele en velerlei soort van scholen in desa's en steden. 6. De opvoeding van de hoogere standen en hun evangelisatie wordt niet verwaarloosd. De kerstening der hoogere standen heeft grooten invloed op die der lagere. Zij geeft leiding en richting aan het volksleven. 7. Wat ik de kroon acht van het zendingswerk : de prediking van het Evangelie in de volkstaal, is hier goeddeels verkregen. 8. De Geref. Kerk mag ook roemen over goedgeschoolde krachten. 9. Groote bewondering heb ik voor den colportage-arbeid, de lectuurverspreiding op verschillende posten, met name op Solo. Ook dit getuigt van wijs inzicht. 10. Na al dezen lof moge ik wijzen op een m. i. zwakke stee in den arbeid der Geref. Kerken. Zij maakt m. i. te weinig gebruik van arbeidsters.

De Geref. Kerken kunnen tevreden zijn over deze deskundige beoordeeling".

We twijfelen er niet aan, of dit Zendingsjaarboek zal bij velen onzer predikanten en leden steeds op de schrijftafel liggen.

T. HOEKSTRA.

Moeten of mogen wij onze kindertjes laten doopen? Door *A. Zijp,* Amsterdam.

Dit is een bezwaarschrift tegen den Kinderdoop, ingediend bij de Generale Synode te Groningen in 1927, met het er op ontvangen antwoord. Over de Kinderbesnijdenis en hare geestelijke beteekenis, en de vraag, of zij geestelijk niet gelijkwaardig was aan den Kinderdoop, wordt niet gehandeld, behalve dat kortweg op blz. 13 gezegd wordt: „Dat de Doop in de plaats der besnijdenis is gekomen, wordt dan ook alleen door menschenwoorden, maar door de Schrift *niet* geleerd".

S. GREIJDANUS.

Tot den vollen dag. 1e jaarg. 6 en 7; 2e jaarg. 1, 2, 3. *Ds. H. W. M. Hupkes,* Zwaagwesteinde.

Deze afleveringen bevatten eene samenspraak, meditaties, correspondenties. Ik had geschreven, dat voor vruchtbare discussie nauwkeurige vaststelling van begrippen en termen noodig zou zijn. Hierop wordt 2e jaarg. blz. 30 o. m. geantwoord: „Wij begrijpen dit bezwaar niet. Bekeering en wedergeboorte zijn allerminst „begrippen en termen", maar zeer concrete en werkelijke dingen". En blz. 31 staat: „Zeer zeker is de mensch van nature dood door de misdaden en zonden, maar met welk recht noemt men het eerste sprankje van leven in zoo'n mensch reeds wedergeboorte?"

Zijn dood en levend dus geen absolute tegenstellingen, zoodat iemand met „een sprankje leven" tot de dooden, en niet tot de levenden zou behooren?

S. GREIJDANUS.

De Engelen. Door *Dr. A. C. Gaebelein.*
J. N. Voorhoeve. 's Gravenhage.

Deze bekende Amerikaansche premilliennist, wiens beschouwingen over hetgeen de Openbaring aan Johannes bevat, b.v. blz. 66, 142 v.v., ik niet kan deelen, uit in dit boekje ook anderszins meeningen, die niet aangenomen kunnen worden. De aarde zou misschien „al millioenen jaren voordat ze in den toestand gebracht werd, zooals we dien beschreven vinden in Genesis 1 : 2, enz.", in eenen anderen toestand bestaan hebben, blz. 17. „De Heiland zou, Luc. 20 : 28—33, leeren, „dat de Engelen lichamen hebben", blz. 40, vgl. blz. 37, 38, 39, 40. Op deze laatste bladzijde staat ook : „Aangezien zij met lichamen bekleede geesten zijn...", vgl. tevens blz. 44. Judas 6 zou gelezen moeten worden in het licht van de eerste verzen van Gen. 6, blz. 51. Hoe uitnemend de Schrijver dus ook wezen moge, en hoeveel goeds voorts in dit werkje sta, we kunnen het toch niet aanbevelen.

S. GREIJDANUS.

Des hommes passèrent. Par Marcelle Capy.
Editions du Flammarion. Paris.

Een „vredesboek". Een roman, die ons niet de verschrikkingen van het slachtveld doet zien, maar de droeve geluksverstoring en de ellende teekent, welke de oorlog aanrichtte in het leven van het plaatsje, waaruit de jonge en krachtige manschap moest uittrekken ten strijde. Later kwamen daar krijgsgevangenen tot hulp bij den veldarbeid, waardoor Franschen, Duitschers, Russen leerden inzien, dat zij over en weer evengoed menschen waren, echtgenooten, vaders. Dit boek moet dus dienen om den oorlogsgeest tegen te werken, en eene vreedzame gezindheid te bevorderen.

S. GREIJDANUS.

De Theodicee. *Dat God rechtvaardig is in de regeering der wereld.* Door *Dr. A. Kuyper Jr.* N.V. W. D. Meinema. Delft.

Het moeilijke probleem van de regeering der wereld door God, dat inzonderheid zoo moeilijk is in verband met de inkomst en heerschappij der zonde in de menschenwereld, wordt in dit werk door den Auteur behandeld, niet om te trachten, daarvan philosophisch eene rationalistische oplossing te geven, maar om voor te stellen „wat God in zijn Woord ons openbaart over het bestier van de door Hem geschapen wereld, voorzoover het Hem belieft aan menschenkinderen daarin inzicht te geven". *Een woord vooraf.* Op gemakkelijk te volgen wijze handelt hij bizonder in de Deelen I en II over de onderscheiden vragen, die zich hier voordoen, in den geest van Augustinus, Calvijn, Dr. A. Kuyper Sr. en Dr. H. Bavinck, wier gedachten te dezer zake ook breedvoerig medegedeeld worden, terwijl eene *Inleiding* voorafgaat, en een Deel III *Onze Vierdagen* als slot volgt.

De Uitgever zorgde voor uitnemend papier, helderen druk, een kloek formaat.

S. GREIJDANUS.

In de oefenschool des gebeds. Door wijlen *Ds. Js. van der Linden.* Derde druk. J. van Bleek. 's Gravenhage.

Voor de derde maal verscheen dit uitnemende geschrift van den zoo welbekenden vroegeren dienaar des Woords van de Geref. Kerk te 's Gravenhage, nu met een *Voorrede voor den derden druk* van Dr. K. Dijk, in het licht. Dit werkje behoeft geene aanbeveling meer, doch misschien nog wel eenige meerdere bekendheid. Daartoe werke ook deze aankondiging mede. „In ons christelijk leven moet het gebed de eerste plaats innemen. Het is het geheim van onze kracht... Het is daarom goed onderwezen te worden omtrent de

oefenschool des gebeds, waarin de Heere Zijn kinderen, zij het door veel beproevingen heen, wil *leeren* bidden", schreef Dr. K. Dijk terecht in zijne *Voorrede*, blz. 9.

S. GREIJDANUS.

De Theologie van Gustav Aulèn. Door *Dr. G. Brillenburg Wurth.*
Uitgave van J. H. Kok N.V. te Kampen. 1931.

Eene beknopte uiteenzetting van de hoofdgedachten der theologie van dezen Zweedschen geleerde, met aanwijzing hier en daar van het goede of het verkeerde daarvan. Daarbij zou de vraag soms kunnen rijzen, van welken „men" gesproken wordt, en wat eigenlijk de bedoeling is, b.v. blz. 25 en 26.

S. GREIJDANUS.

Het Gereformeerd Leerboek der 17de eeuw. „Synopsis purioris theologiae", door *Dr. G. P. van Itterzon.*
's Gravenhage, Martinus Nijhoff, 1931.

Dit geschrift is een overdruk van de artikelen, door Dr. van Itterzon in 1930 in het Nederlandsch Archief voor Kerkgeschiedenis geschreven. In een „Woord vooraf" vertelt hij, welke overwegingen hem tot de uitgave ervan besluiten deden. Hij schrijft : „De „Synopsis Purioris Theologiae", het beroemde Gereformeerde leerboek der 17de eeuw, heeft in de geschiedenis der dogmatiek een zeer belangrijke plaats bekleed. Opgesteld door de theologische faculteit te Leiden, heeft het de Gereformeerde leer, zooals deze op de Groote Synode te Dordrecht was geijkt, aan studenten en predikanten klaar en frisch geboden. Zoowel de historicus dr. Chr. Sepp, als de dogmaticus dr. H. Bavinck hebben de groote verdiensten van dit leerboek opgemerkt : de eerste schreef er enkele zeer waardeerende bladzijden over in zijn bekend werk

„Het Godgeleerd Onderwijs in Nederland, gedurende de 16e en 17e eeuw", de laatste bezorgde den zesden druk. Een systematische behandeling, tot in bijzonderheden afdalende, bestond tot dusverre echter nog niet. Vandaar, dat ik aan de wenk van mijn leermeester prof. dr. A. Eekhof, hoogleeraar te Leiden, gaarne gevolg heb gegeven, om er een afzonderlijke studie aan te wijden".

Na een korte inleiding, waarin de schrijver de geboortegeschiedenis van dit dogmatische leerboek memoreert, geeft hij dan vervolgens eerst een beknopt, doch duidelijk overzicht van den inhoud der Synopsis, waarbij van elk der onderwerpen, waarover de samenstellers in 52 disputaties handelen, een kort resumé geboden wordt ; terwijl hij vervolgens een waardevolle beschouwing wijdt aan de samenstelling en beteekenis der Synopsis.

Uit beide hoofdstukken blijkt duidelijk, hoezeer Dr. van Itterzon zijn stof beheerscht en er volkomen in thuis is.

We kunnen dan ook niet anders dan dankbaar zijn, dat Prof. Eekhof den bovenvermelden wenk aan zijn discipel gegeven heeft, en den discipel, dat hij den wenk van zijn leermeester heeft opgevolgd en zich van de op zich genomen taak op zulk een loffelijke wijze heeft gekweten. Zijn dissertatie over Gomarus had reeds verwachtingen gewekt naar meerdere wetenschappelijke publicaties van zijn hand, welke gelukkig niet worden beschaamd. Thans immers verscheen reeds *deze* studie, terwijl wij aan het slot van zijn „Woord vooraf" lezen : „Een omvangrijke verhandeling over het geheele terrein der Gereformeerde dogmatiek in de 17de eeuw in Nederland hoop ik binnen afzienbaren tijd te kunnen laten volgen". Moge het Dr. v. I. gegeven worden, dit voornemen ook ten uitvoer te brengen !

Dat de uitgever de Archief-artikelen ook in boekvorm verkrijgbaar stelde en ze daardoor een meer duurzaam bestaan verzekerde, dan tijdschrift-artikelen veelal genieten, geeft blijk van zijn juiste waardeering dezer artikelen.

TH. RUYS Jr.

Einleitung in das Neue Testament von D. *A.* Jülicher. Siebente Auflage. Neubearbeitet in Verbindung met *D. E. Fascher.*
Tübingen. Verlag J. C. B. Mohr, 1931.

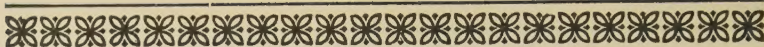
Van deze *Einl.* van Dr. A. Jülicher, die een 25 jaren telkens onveranderd herdrukt werd, is nu eene nieuwe bewerking als 7e editie in het licht gekomen. Omdat de schrijver ondertusschen blind geworden was, heeft hij de hulp ingeroepen van Dr. E. Fascher. En zij hebben den arbeid aldus verdeeld, dat Dr. A. Jülicher de Paulinische brieven (met uitzondering van de Pastoralbrieven) en den brief aan de Hebreën, S. 30—162, en de Canon- en Tekstgeschiedenis, S. 450—622, behandelde, maar Dr. E. Fascher het overige.

„Wir suchen ebensowenig die Göttlichkeit der N. T.-lichen Schriften zu stützen als sie zu bestreiten... Kritik wird angewendet... weil geschichtliche Forschung ohne Kritik am Ueberlieferten unmöglich ist", luidt het S. 4, alsof tegenover het Nieuwe Testament zulk eene neutraliteit mogelijk ware, en alsof niet bij elke critiek een maatstaf aangewend werd, en het dus ook hier niet in de eerste plaats de vraag werd, naar welken norm critiek geoefend wordt. Die maatstaf blijkt hier o. m. het geloof, dat wonderen in eigenlijken zin niet geschied kunnen zijn, dus de Godsdienstige overtuiging van de Schrijvers, en hun oordeel over wat mogelijk is, Daarmede kan er natuurlijk van neutraliteit en van wezenlijk onpartijdig onderzoek geene sprake meer zijn. „Der Bericht der Apgsch. 9 : 1—30 über diese Vorgänge... trägt legendarischen Charakter..." S. 35. „Ein Jesus, der abwechselnd in der Weise von Mt. 5—7 und in der von Joh. 14—16 predigte, ist eine psychologische Unmöglichkeit", S. 412. Wanneer daarom S. 383 gezegd wordt : „die Kritiker nehmen als Masstab zu oft ihre Logik, ihre Aufmerksamheit auf das Einzelne, ihr Bedürfnis nach Korrektheit im Zusammenhang, kurz ein Evgl., wie sie selber es schreiben würden", dan moet erkend worden, dat de eigen critiek dezer Schrijvers op de boeken van

het Nieuwe Testament niet altijd vrij is van gelijksoortige fout. Van de literatuur uit den jongsten tijd in Nederland is weinig kennis genomen, wat ten aanzien van Dr. A. Jülicher te verontschuldigen is, en zoo worden allerlei gewoonlijk tegen den Griekschen Mattheus als eene vertaling, en tegen de echtheid van de brieven van Petrus e. a. ingebrachte bezwaren, weer naar voren gebracht, zonder dat geantwoord wordt op, of zelfs rekening gehouden wordt met, de weerlegging dier argumenten, vgl. S. 281, 285 f., 192 ff., e. a. S. 180 wordt gezegd : „ein Wiederheiraten der Witwen gilt ja schon als ein Brechen der ersten Treue", terwijl in I Tim. 5 : 14 juist aangeraden of bevolen wordt, dat de jonge weduwen zullen trouwen, en het breken der eerste trouw in vs. 12 blijkbaar ziet op het niet houden van haar woord, waarmede zij zich aan eenigen specialen dienst des Heeren verbonden hadden.

Het spreekt wel vanzelf, dat uit een werk van Schrijvers als deze beide Auteurs veel te leeren valt. Zij komen ook meermalen op tegen beweringen en meeningen, onder de „critici" schier als dogma's gangbaar. Maar hunne voorstelling en critiek der betreffende feiten, verhalen, mededeelingen enz. staat toch te zeer onder den invloed hunner geloofsdogmatiek, dan dat deze *Einleitung* zoude kunnen heeten den wetenschappelijken stand der vraagstukken zuiver weer te geven, en „vorauszetsungslos" de Canoniek van het Nieuwe Testament en zijne onderscheiden boeken te behandelen.

S. GREIJDANUS.

ONTVANGEN BOEKEN.

Dr. A. van Deursen. Der Heilbringer. Eine ethnologische Studie über den Heilbringer bei den Nord-Amerikanischen Indianern.

Groningen. J. B. Wolters. 1931.

Nederl. Zendingsjaarboek 1930/31—1931/32.

Zeist. Zendingsstudieraad. 1931.

H. L. van Bruggen. Van het zwaard dat de overheid draagt.

Bolsward. Schermers Drukkerij en Uitgeverij. 1931.

Karl Adam. Christus, onze Broeder.

Voorhout. Uitgeverij „Foreholte". 1931.

De Vriend des Huizes. No. 8 van den 49sten jaargang.

Neerbosch. Neerbosch' Boekhandel en Uitgeverij.

Predikant en Dokter. Eerste Jaargang No. 3.

G. J. A. Ruys Uitg.-Mij Zeist.

The Evangelical Quarterly. July 1931.

London. James Clarke & Co Ltd.